

Список використаних джерел:

1. Заборовський В.В. Деякі практичні проблеми реалізації гарантій адвокатської діяльності в контексті проведення обшуку відносно адвоката. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2018. Вип. 50. Т. 2. С. 152-156.
2. Правила адвокатської етики. Затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 року. URL: <https://unba.org.ua> (дата звернення 04.11.2022).
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. Відомості Верховної Ради. 2013. № 27. 282 с.

Туровська С. О.,

здобувачка вищої освіти СВО бакалавра спеціальності 081 Право історичного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка

Науковий керівник:

Кобернюк В. М.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри права та публічного управління Житомирського державного університету імені Івана Франка

ФОРМИ І ПРИЧИНИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ. МЕТОДИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Домашнє насильство присутнє практично у всіх суспільних групах, воно може бути присутнім незалежно від рівня доходів, ступеню освіченості й становища в соціумі, також воно може бути фізичним і психологічним.

Домашнє насильство є діянням (дією чи бездіяльністю) фізичного, сексуального, психологічного чи економічного характеру, вчинюваним у сім'ї або у межах місця проживання чи поміж особами, які є родичами, або поміж колишнім або теперішнім подружжям, або поміж іншими особами, які спільно проживають (чи проживали) у вигляді однієї сім'ї, проте не перебувають (чи не перебували) в

родинних відносинах або в шлюбі поміж собою, незалежно від того, чи проживає (або проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, в тому самому місці, що і постраждала особа, а так само погрози вчинення таких діянь. Таке визначення впливає зі змісту Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [2].

Домашнє насильство виражається у таких формах: 1) економічне насильство - форма домашнього насильства, що полягає в умисному позбавленні житла, одягу, їжі, інших речей, майна, грошей чи документів або змоги користуватися ними, полишення без догляду або піклування, створення перешкод у одержанні потрібних послуг із лікування або реабілітації, заборону на роботу, примус до роботи, заборону на навчання й інші правопорушення економічного змісту; 2) психологічне насильство є формою домашнього насильства, що полягає у словесних образах, погрозах, в тому числі стосовно третіх осіб, переслідування, залякування чи приниження, інші діяння, які спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контролювання репродуктивної сфери, якщо ці дії чи бездіяльність спричинили в постраждалої особи побоювання за власну безпеку або безпеку третіх осіб, викликали невпевненість емоційного характеру, незмогу себе захистити чи завдали шкоди психічному здоров'ю особи; 3) сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що полягає у будь-яких діяннях сексуального характеру, вчинених щодо особи, яка є повнолітньою без згоди з її боку чи щодо неповнолітньої не зважаючи на її згоду, чи за присутності неповнолітньої, примус до акту сексуального змісту із третьою особою, а так само й інші правопорушення щодо статевої свободи або статевої недоторканості особи, зокрема вчинені щодо неповнолітнього чи у її присутності; 4) фізичне насильство є формою домашнього насильства, що полягати у ляпасах, стусанах, штовханині, щипаннях, шмаганнях, кусаннях, а так само неправове позбавлення волі, завдання побоїв, вчинення мордування, заподіяннях тілесних ушкоджень різного рівня тяжкості, полишення у небезпеці, ненадання помочі особі, яка знаходиться у небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Насилля у сім'ї належить до найрозповсюдженіших типів порушення прав і свобод людини і громадянина.

7 січня 2018 року набрав чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [2], що запровадив системний підхід та зафіксовано систему заходів з питань превенції та протидії фізичному, психологічному і сексуальному насильству в сім'ї. Згідно статті 126-1 Кримінального кодексу України [1], за учинення домашнього насильства особа, яка є винною, піддається покаранню у вигляді громадських робіт строком від 150 до 240 годин чи арештом в строк до шести місяців чи обмеженням волі до п'яти років чи позбавленням строком до двох років.

Причини домашнього насильства є результатом системної взаємодії ряду чинників, до яких належать: а) суспільні (напруга, конфлікти, насилля в соціумі; пропаганда в ЗМІ насилля, як моделей поведінки); б) економічні (матеріальні труднощі; брак належних умов життя і водночас – брак умов щодо працевлаштування і заробітку коштів; залежність економічного характеру; відсутність роботи); в) психологічні (певні поведінкові стереотипи); г) педагогічні (брак культури поведінки – юридичної, громадянської, етичної, естетичної, поведінки у сфері праці та економічної поведінки); г) суспільно-педагогічні (брак свідомого ставлення до батьківства, сімейних цінностей в соціумі, позитивних моделей сімейного життя на принципах рівності в гендерній площині, виховання сім'ї, що ґрунтувалось би на правах дитини); д) правові (відношення до насилля як до проблеми внутрішньо сімейного типу, а не як до небезпечного і негативного соціального явища, розгляд членів сім'ї як власності; невисокий рівень правової свідомості); е) політичні (панування гендерних штампів; низька пріоритетність проблем сім'ї і проблем гендерної рівності; переважання уваги до материнства і дитинства, але не до сім'ї в цілому; відсутність уваги до чоловіків і батьківства); є) суспільно-медичні (брак репродуктивної культури в громадян, відповідального ставлення до питань в сфері батьківства, роботи сімейних лікарів; зловживання наркотичними речовинами, алкоголізм, агресивність та ін.); ж) медичні та фізіологічні (зміна гормонального фону, швидкості реакцій та обміну речовин;

приймання лікарських засобів, які є збуджувальними; захворювання нервової системи) [4].

Методи вирішення проблеми домашнього насильства передбачають: 1) стимулювання відмови від мовчання із боку жертв та свідків домашнього насильства. Суспільний тиск є настільки сильним, що ряд потерпілих вбачають у цьому насильстві невідворотне явище і замовчують його. Таке мовчання є сигналом кривднику, що «легалізує» кримінальне правопорушення та засвідчує його безкарність. Тут мовчання є тотожним злочину; 2) інформування кожної людини про її право на вільне від насильства життя, щодо невідворотності покарання за будь-який прояв насильства із часу повідомлення щодо нього, щодо неприпустимість мовчання про факт насильства; 3) інформаційно-просвітницька, превенційна, а також методична робота з питань формування ненасильницьких моделей поведінки; 4) посилення юридичної відповідальності; 5) вжиття заходів місцевою владою та свідками насилля – муніципалітети мають надавати соціальні послуги, готувати спеціалістів, які боротимуться із домашнім насильством та визначати, що за служби із підтримки потерпілих є потрібними регіонові, забезпечити їх формування та роботу [5].

Як зазначає Бухонський С.О., протидія насильству є не тільки суспільною проблемою, але й, головню, проблемою захисту прав і свобод людини та громадянина і, перш за все, прав жінок, що потребує вироблення відповідних юридичних інструментів задля її подолання. Відповідно до даних дослідження, що було проведене вченими, в залежності від матеріального стану ті сім'ї, у яких були факти вчиненого насильства, розподілилися таким чином: низький або дуже низький – 70%; із середнім достатком – 27%; заможні – 3%. Таким чином, вагоме зменшення домашнього насильства пов'язано з подоланням бідності, яка в Україні поширюється [3].

Таким чином, домашнє насильство є застосуванням сили, діянням, що вчиняються в сім'ї, а також погрози вчинення таких діянь. Домашнє насильство може виявлятися у економічній, психологічній, фізичній та сексуальній формах. Домашнє насильство є результатом дії різних причин, до яких відносяться

соціальні, педагогічні, медичні, політичні, економічні й правові. Методи вирішення проблеми домашнього насильства включають у себе вжиття ряду заходів, таких як: стимулювання відмови від замовчування домашнього насильства, інформування про право на вільне від насильства життя та покарання за його вчинення, інформаційно-просвітницька і профілактична робота, посилення юридичної відповідальності за домашнє насильство, вжиття на місцевому рівні заходів по боротьбі із домашнім насильством.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 16.11.2021).
2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 16.11.2021).
3. Бухонський С.О. Деякі сучасні проблеми протидії домашньому насильству. *Правова держава*. № 43 (2021). с. 122-135. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/240989> (дата звернення 16.11.2021).
4. Запобігання та протидія домашньому насильству: Інформаційні матеріали для фахівців, які працюють з дітьми та молоддю в громадах. К.: Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики, 2018. 32 с. (Сер. «Бібліотека «Молодіжного працівника»». Кн. 5). URL: https://zmr.gov.ua/documents/zapobigannia_ta_protydiia_inf.pdf (дата звернення 16.11.2021).
5. 5 шляхів подолання домашнього насильства. Офіційний сайт благодійної організації "Мережа 100 відсотків життя Рівне". URL: <http://www.network.rv.ua/2018/12/03/5-shljahiv-podolannja-domashnoho-nasylstva/> (дата звернення 16.11.2021).